

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Muxammadiev Akmal Ganievich</i> TOSH DAVRIDA KVARIS XOMASHYOSIDAN FOYDALANISH MASALASINI O'RGANISH	10-15
<i>Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	16-21
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Xamidova Ominaxon</i> ANTI-K TEATR	22-25
<i>Ravshanov O'ktamali Rustam o'g'li</i> SOPOL IDISHLARDAGI EPIGRAFIKA	26-29
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> O'ZBEK OLIMLARI VA MUTAXASSISLARINING GLOBAL FAN VA TEXNOLOGIYA RIVOJIGA TA'SIRI: TARIXDAN HOZIRGI	30-33
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTONNING SANOAT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH SIYOSATI: ILMIY ASOSLAR VA DOLZARB MASALALAR	34-38
<i>Asadova Ra'no Baymanovna, Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi</i> QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR	39-42
<i>Umarqulova Gulchiroy Fayzulla qizi</i> JIZZAX CHO'LLARINING O'ZLASHTIRILISHI VA MIRZACHO'L VA DO'STLIK TUMANLARINING TASHKIL TOPIHI TARIXIDAN	43-47
<i>Shirinova Nargiza Faxritdinbek qizi</i> XIX ASR IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDA DORISHUNOSLIK AN'ANALARI TARIXIDAN	48-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIK XO'JALIKLARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	54-59
<i>Asqarova Nargiza Ilhomxo'jayevna</i> KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI	60-67
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA MUAMMOLARI	68-72

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Abilov O'rol Murodovich</i> OPTIMIZM-PESSIMIZMNING IJTIMOIIY VA GNOSEOLOGIK ASOSLARI	73-81
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> AXLOQ VA FOYDA O'RTASIDAGI DIALEKTIKA: IQTISODIIY RATSIONALIZMGA AKSIOLOGIK YONDASHUV	82-90
<i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i> YOSHLAR TARBIYASIDA DINIY-MA'RIFIY TUSHUNCHANING O'RNI VA AHAMIYATI	91-98
<i>Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna</i> JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	99-105
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING TASAVVUF ILMIGA OID QARASHLARINING METODOLOGIK TAHLILI	106-112
<i>Mamajonov Sanjarbek Hamrajonovich</i> SOTSIAL INJENERIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA METODOLOGIYASI	113-118
<i>Rajabov Ilxom Mustafoevich</i> ZAMONAVIIY TA'LIM PARADIGMALARI (RAQAMLI TA'LIM, KOMPETENSIYAVIIY YONDASHUV, UZLUKSIZ TA'LIM): IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLIL	119-123
<i>Toirov Ilxom</i> MADANIYAT VA KUNDALIK HAYOT DIALEKTIKASI	124-127
<i>Mamatnazarov Lazizbek To'raquliyevich</i> ZO'RAVONLIK IJTIMOIIY-XATARLI XULQ-ATVOR SIFATIDA: MAZMUNI VA MOHIYATI, OQIBATLARI	128-131
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MODERNIZATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR AXLOQIIY QADRIYATLARINING TRANSFORMATSION DINAMIKASI	132-136
<i>Нурмухамедова Севара Бадриддиновна</i> ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МОЛОДЕЖИ	137-141
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR SALOMATLIGI VA IJTIMOIIY SHAKLLANISH: STRESS, DEPRESSIYA, RUHIY SALOMATLIK, JAMOATCHILIK VOSITASI SABOQLARI ...	142-145
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> YOSHLAR MEHNAT MADANIYATI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI	146-150
<i>Abdusalimov Abror Vali ug'li</i> MIRZO G'OLIB VA MUHAMMAD IQBOL IJODIDAGI FALSAFIY, MA'NAVIIY VA BADIY MUSHTARAKLIK	151-158
<i>Maxmudov Izzatillo Ne'matilloevich</i> IJTIMOIIY ADOLAT: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA ZAMONAVIIY TALQINI	159-163
<i>Aripov Alisher Sayfiddinovich</i> KORRUPSIYA TUSHUNCHASINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI	164-167
<i>Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich</i> O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIIY MAKONNI YARATISH TAMOIYILLARI	168-172

<i>Ibrogimova Gulbaxor Eshmatovna</i> MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOV TUSHUNCHASI VA UNING FALSAFIY MOHIYATI	173-176
---	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abduraxmonova Ra'no Kosimovna</i> NEMIS TILIDAGI DINIY MATNLARNING O'ZBEK TILIGA	177-182
<i>Abdusalimov Abdulaziz Abdumutal o'g'li</i> INGLIZ TILI MODAL FE'LLARINING TIPOLOGIK TALQINI	183-188
<i>Abduraximova Okila Gayratovna</i> ZAMONAVIY NEMIS TILIDA NEOLOGIZMLAR TIPOLOGIYASI VA TASNIFI	189-194
<i>Ubaydullayeva Umida Abdushukur qizi</i> TERMIN, TERMINOLOGIYA VA ULARNING YONDOSH TUSHUNCHALARGA MUNOSABATI	195-198
<i>Sayitqulova Zilola Xusniddin qizi</i> BADIY ASARLARDA PERSONAJLARARO MUNOSABATLARNING LINGVOMADANIY VA PRAGMATIK TAHLILI (O'ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTI MISOLIDA).....	199-203
<i>Khodjayeva Khurshida Sharafitdinovna</i> LANGUAGE CHANGE AND THE EMERGENCE OF NEW LEXICAL UNITS IN THE DIGITAL ERA	204-209

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Реймбаев Абдулла Курбанбаевич</i> РАССУЖДЕНИЯ ОБ УГОЛОВНО-ПРАВОВОМ ПОНЯТИИ УЧАСТИЯ В ПРЕСТУПЛЕНИИ	210-215
<i>Sayfiddinov Aqliddin Anvarjon o'g'li</i> HUDUDLARNI IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY KENGASHLAR FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: RETROSPEKTIV TAHLIL	216-222
<i>Samandarova Feruza Baxromjon qizi</i> YASHIL DAVLAT XARIDLARI	223-229
<i>Rasulov Siroj Sodiq o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA ODILLIK PRINSIPI TALQINI	230-233
<i>Aslanov Sharafiddin Xayrullayevich</i> IQTISODIY JINOYATLARNING MAZMUN-MOHIYATI VA ULARNING OLDINI OLISH MEXANIZMLARI	234-238

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Akbarova Gulhayo Oybekovna</i> TA'LIM 5.0 KONSEPTSIYASI ASOSIDA "QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI" FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	239-246
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KREATIV TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ROLI	247-251

Aytmuratov Ajiniyaz Jumabay Uli

TALABALARNING MODELLASHTIRISHGA OID KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH 252-255

Najmetdinov Ma'ruf G'ayratovich

O'QUVCHILARNING SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA
MULTIPLATFORMADAN FOYDALANISH METODIKASI MODEL 256-265

Javliyeva Shahnoza Bahodirovna

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY
JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH
TEXNOLOGIYASI 266-269

Received: 10 October 2025
Accepted: 25 October 2025
Published: 2 November 2025

Article / Original Paper

ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL AND UPBRINGING PROCESS AIMED AT ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION AND THE TECHNOLOGY OF DEVELOPING DIDACTIC MATERIALS

Javliyeva Shahnoza Bahodirovna
Associate Professor of SamSU

Abstract. This article highlights the issues of effectively organizing the educational and upbringing process aimed at improving and ensuring the quality of education.

Keywords: quality of education, didactic materials, pedagogical technology, innovative approach, information technologies, educational efficiency.

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH TEXNOLOGIYASI

Javliyeva Shahnoza Bahodirovna
SamDU dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim sifatini oshirish va uni ta'minlashga qaratilgan o'quv-tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil etish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, didaktik material, pedagogik texnologiya, innovatsion yondashuv, axborot texnologiyalari, ta'lim samaradorligi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I11Y2025N48>

Jahondagi oliy ta'lim taraqqiyotining asosiy tendensiyalari tahliliga ko'ra ta'lim sifatini ta'minlash – jamiyat rivojlanishining ustuvor yo'nalishi sifatida qaralib, yuzaga kelayotgan global miqyosdagi ekologik, iqtisodiy, siyosiy muammolar va inqirozlarning yechimida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Rivojlangan davlatlarning oliy ta'lim muassasalari va ilmiy markazlarida ta'lim dasturlari, material resurslar bazasi, kadrlar salohiyati hamda boshqarish tizimiga bog'liq holda jamiyat, shaxs va davlat talablari asosida o'ziga xos ta'lim sifatini kafolatlash tizimi joriy qilinmoqda. Xususan, Buyuk Britaniyada universitetlar faoliyati va ularning ta'lim dasturlari sifatini baholashning davlat tashkilotlarining bosh roli ta'minlangan ko'p pog'onali akkreditatsiyalash tizimi Quality Assurance Agency (QAA) mezonlari asosida, ta'lim muassasalarining ta'lim dasturlari sifatini baholash amalga oshirilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirishning pedagogik mexanizmlarini aniqlash, jamiyat talablariga mos ta'lim muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro miqyosda ta'lim sifatini oshirish, yuqori kasbiy kompetentlikka ega zamonaviy mutaxassislar tayyorlashning pedagogik mexanizmlari bo'yicha dunyoning yetakchi oliy ta'lim muassasalari va ilmiy markazlari tomonidan tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, jamiyat

talabiga mos ta'lim muhitini yaratish muammolari, oliy ta'lim tizimi orqali yuqori kasbiy kompetentlikka ega, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash sohasiga o'qitishning zamonaviy, interaktiv, ijodiy uslublarini joriy etilishiga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Mazkur tadqiqotlarda oliy ta'lim muassasalarida ta'lim natijalariga yo'naltirilgan o'quv jarayonini tashkil etish, bitiruvchilarda nazariy bilimlarni amaliyotda muvaffaqiyatli qo'llash kompetensiyalarini shakllantirish, zamonaviy kadrlar tayyorlash jarayonini motivatsion, kognitiv, operatsion, refleksiv va o'z-o'zini baholash kabi indikatorlar asosida kengaytirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar muhim o'rin tutadi.

Ta'lim sifatini pedagogik ta'minlashning tajriba modelini ishlab chiqish, uni qurish va tajriba-sinov ishlari tekshirish jarayonida olingan natijalarni o'quv materiallar yaratish texnologiyasi ma'lum ma'noda aks etishi sababli butun o'quv jarayoniga o'tkazish imkoniyatini beradi.

Modellashtirish ilmiy bilish usuli sifatida pedagogikada keng qo'llaniladi. Pedagogik modellashtirish muammosiga bag'ishlangan, OTMda ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash tizimining modelini yaratishda quyidagi umumiy metodologik qoidalarni hisobga olish muhimligini ko'rsatadi [1]:

- birinchidan, model bu ta'lim sifati tizimiga xos bo'lgan barcha xususiyatlarni aks ettiradigan aqlan taqdim etilgan yoki amalda tatbiq etilgan tizim (jarayon, faoliyat);
- ikkinchidan, model tadqiqot obyektiining eng muhim xususiyatlarini aks ettiradi;
- uchinchidan, model tadqiqot obyektiining o'ziga qaraganda kamroq elementlarni o'z ichiga olishi mumkin, ammo yaxlitligi bilan uning o'rnini bosishi kerak;
- to'rtinchidan, OTM amaliyotida ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash modelini o'rganish va sinovdan o'tkazish tadqiqot obyekti to'g'risida yangi ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin.

Mutaxassislar tayyorlash sifatini muammolari bo'yicha tadqiqotlarda ishlab chiqilgan oliy kasbiy ta'lim sifat tizimi, umumiy model, oliy ta'lim bilan bog'liq tizimlari, jumladan, o'zaro sifatli tizimlari ko'p darajali iyerarxiya, mamlakat, mintaqaviy, tarmoq OTMlari bo'lib uni ta'minlash. Ta'lim sifatini pedagogik ta'minlashning OTM modeli barcha iyerarxik darajalar bilan chambarchas bog'liqdir.

Ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash tizimining modeli OTMning tashkiliy, didaktik, uslubiy, ilmiy, kadrlar va sa'y-harakatlarini birlashtirgan holda o'quv jarayonining yuqori sifatiga erishish va uning natijalariga binoan belgilangan standartlarga javob beradigan qismidir. Bunda kadrlar tayyorlash sifatiga ta'sir qiluvchi turli xil omillar va sharoitlar hisobga olinadi.

Shu munosabat bilan OTMda ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash tizimining modelini ishlab chiqish uchun quyidagi g'oyalar asos qilib olindi [2]:

mavjud bo'lgan oliy o'quv yurtining tashkiliy va kadrlar tuzilmasi, mavjud resurslar va imkoniyatlarga tayanish;

funksiyalar va vakolatlarning maqbul taqsimlanishi, professor-o'qituvchilarning kasbiy va pedagogik madaniyatini oshirish tufayli o'quv jarayonining barcha subyektlari harakatlari va boshqaruv qarorlarini yuqori darajadagi muvofiqlashtirishga erishish;

o'qituvchilar va ma'muriy xodimlar;

- oliy ta'lim tizimida sodir bo'ladigan turli xil aloqalar, munosabatlar va jarayonlarni hisobga olish;

Ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash modeli yaratilgan asosiy g'oya, OTMning o'quv jarayoniga tizimli va jarayonli yondashuvni, shuningdek, shaxsga yo'naltirilgan, ushbu jarayonning faol subyektlari bo'lgan va uni amalga oshiradigan mutaxassislarni tayyorlashga individual ravishda ijodiy yondashish. Avvalo, biz o'quv jarayonida o'quvchilarning individual o'ziga xos shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish, ta'lim maqsadi va mazmunini maqbul aniqlash, o'qituvchilar tarkibini mohirona tanlash, joylashtirish va malakasini oshirish, takomillashtirishga e'tibor qaratishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz. OTMlarda sifat tizimlarini o'rganish, OTMda ta'lim sifatini pedagogik ta'minlashning tajriba-sinov ishlari modeli quyidagilarni o'z ichiga oladi [3]:

abituriyentlarning umumiy ma'lumot darajasi va ularning kasbiy darajasiga yo'naltirilgan tanlov;

ta'lim jarayonining aniq maqsadini aniqlash;

asosiy va o'zgaruvchan tarkibini ishlab chiqish

qo'shimcha ta'lim dasturlari;

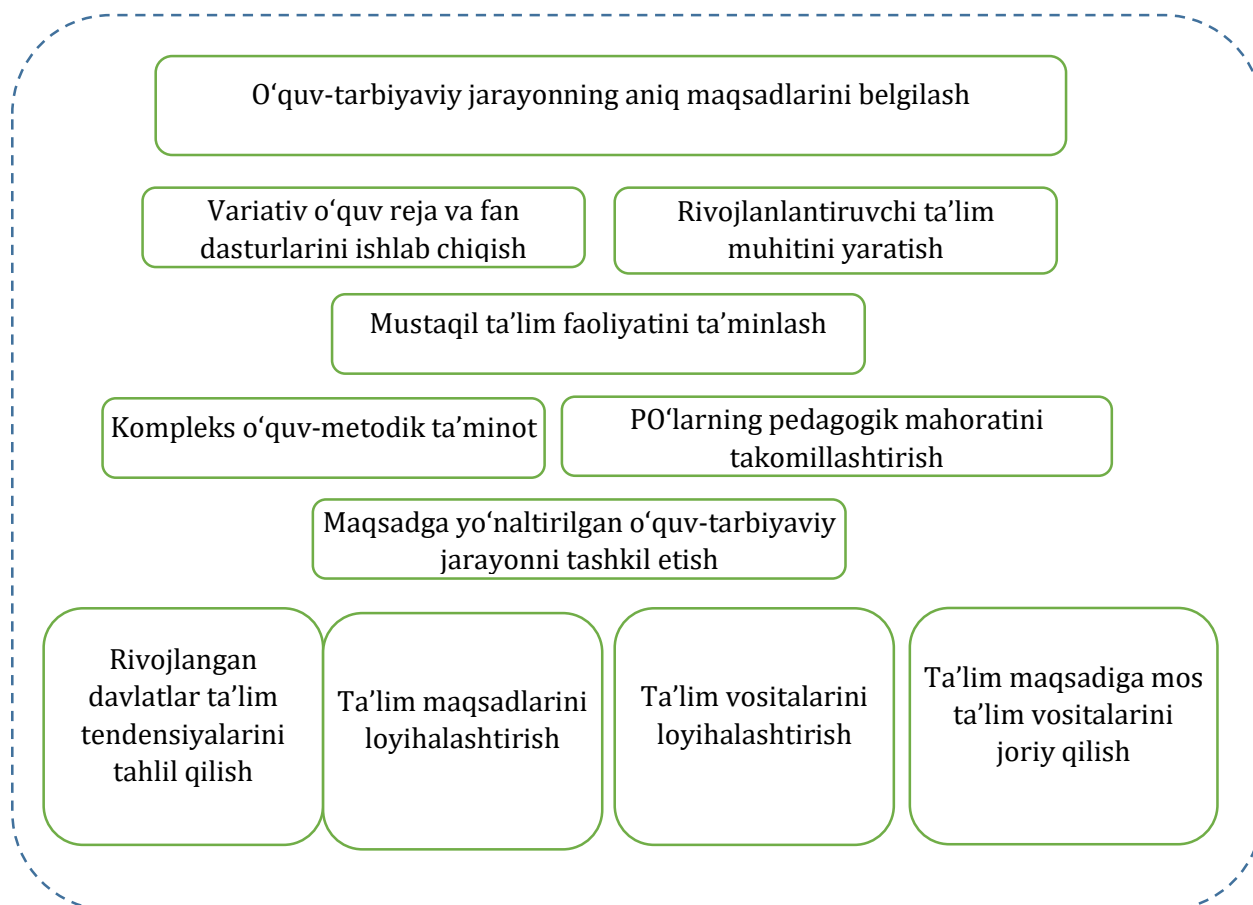
professor-o'qituvchilar tarkibi va ma'muriy kadrlarning kasbiy mahorati va pedagogik madaniyatini oshirish;

zamonaviy o'quv texnologiyalarini joriy etish asosida o'quv mashg'ulotlari davomida rivojlanayotgan muhitni shakllantirish;

o'quv jarayonini har tomonlama o'quv-uslubiy ta'minotini yaratish;

tadqiqot, tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish.

Tajriba-sinov ishlari sinov davomida olib borilgan barcha ishlar ta'lim sifatini pedagogik ta'minlash tizimining samarali ishlashini (o'quv jarayonining ishlash sifatini ta'minlash konturi) va kelgusi istiqbolli rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan edi.

OTMda ta'lim sifatini ta'minlash bo'yicha ishlarning boshlanishi abituriyentlarning sifati, ularning bilimlari, qiziqishlari va tanlagan ixtisosligini muvaffaqiyatli o'zlashtirish qobiliyatidir. OTMdagi o'quv jarayoni, bir tomondan, talabani rivojlanishini to'xtata olmaydi, uning standart ta'lim dasturida nazarda tutilganidan ko'proq bilish va bilish huquqini cheklaydi, boshqa tomondan, u real bo'lmagan talablarni qo'ymasligi kerak, talabalarni doimiy muvaffaqiyatsizlikka mahkum etish. Bu abituriyentlarning aniq belgilangan umumiy va maxsus qobiliyatlari, olingan ta'lim darajasi va sifati asosida ishlab chiqilgan individual yo'naltirilgan o'quv jarayonini tashkil etishni taqozo etadi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Шарипов Ш. "Таълим жараёнлари сифатини ошириш тайёрланаётган кадрлар бандлигини таъминлаш омили сифатида. <http://dr-sharipov.com>"
2. Ҳайдарова О.Қ. Бўлажак ўқитувчиларни таълим жараёнига технологик ёндашувга тайёрлаш. Дис. ... пед. фан. ном. – Қарши: 2004. – 182
3. Холиқов А.А. Олий таълим муассасаларида бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини ривожлантириш: Пед.фанлари бўйича докторлик (DSc) диссертацияси автореферати.-Тошкент: 2018. -53 б.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).